

PRZEDMOWA

W różnych środowiskach toczy się obecnie krytyczna dyskusja nad urbanistyczną formą środowiska zamieszkania w neoliberalnej rzeczywistości polskich miast. Choć głosy radykalnie negujące dorobek modernizmu, zwłaszcza powojennego, nadal nie cichną, coraz częściej mieszają się z argumentacją, która źródła inspiracji dla uzdrowienia aktualnej kondycji przestrzennej miast upatruje w rozwiązaniach wzorowanych na modernizmie okresu dwudziestolecia międzywojennego.

Prezentowana publikacja jest przyczynkiem do pogłębienia tej dyskusji i poszerzenia wiedzy na temat dziedzictwa modernistycznej myśli urbanistycznej i architektonicznej, dotyczącej przede wszystkim mieszkalnictwa, rozumianego szeroko jako zagadnienie jakości życia w mieście. W dzisiejszym dyskursie naukowym o problemach współczesnego miasta brakuje polskojęzycznych publikacji podsumowujących w zbiektywizowany sposób urbanistyczny dorobek modernizmu jako całej epoki. Tym bardziej istotna dla integracji krajowej debaty nad miastem i zbalansowania wiedzy jest kontynuacja wątków przenoszących refleksję historyczną do krytycznego opisu teraźniejszości.

Temat Studiów jest pokłosiem dwóch sprzężonych ze sobą wydarzeń, które w 2011 r. miały miejsce w Muzeum Miasta Gdyni. Pierwszym z nich była wystawa pt. *Gustav Oelsner – Światło, Powietrze, Barwa*, poświęcona dziełu architekta miejskiego Altony, który w latach 20. i 30. XX w. był głównym reformatorem warunków zamieszkania i życia w przemysłowo-portowym mieście. Drugim wydarzeniem była międzynarodowa konferencja pt. *Mieszkać w porcie – ideały początków modernizmu a miasto współczesne*, poświęcona warunkom mieszkalnictwa w miastach portowych (choć nie tylko).

Publikacja dzieli się na trzy części. W pierwszej, pt. *Modernizm. Wybrane aspekty kształtowania przestrzeni miejskiej*, nakreślono ogólne tło historyczne epoki, głównie w jej przestrzennym wymiarze. Problematykę zagadnień mieszkalnictwa z odwołaniami do zjawisk współczesnych oraz tendencje w architekturze i urbanistyce omówiono na przykładach miast niemieckich i polskich. Część druga, zatytułowana *Gustav Oelsner i architekci miejscy okresu modernizmu*, odwołuje się do roli miejskiego architekta, zarówno dawniej, jak i dziś. Szczególne miejsce poświęcono sylwetce Gustava Oelsnera, jego życiu i działalności w kraju oraz na przymusowej emigracji w Turcji. Część trzecia, *Modernistyczna odnowa miasta – wybrane przykłady*, poświęcona jest studiom przypadków, modernistycznym osiedlom mieszkaniowym z lat 20. i 30. XX w. i ich znaczeniu we współczesnym mieście. Cały tom

otwiera wykład inaugurujący wspomnianą wyżej konferencję i wystawę, wygłoszony przez prof. Petera Michelisa, przewodniczącego Towarzystwa Gustava Oelsnera (*Gustav-Oelsner-Gesellschaft*), sprawującego pieczę nad dorobkiem i pamięcią o architekcie Altony. To dzięki prof. Michelisowi wystawa modeli architektonicznych, obrazujących dzieło Oelsnera, mogła zagościć w murach Muzeum Miasta Gdyni.

Mamy nadzieję, że prezentowane Studia, będące współczesną recepcją modernizmu międzywojennego, uzmysłwią odbiorcom, że ideały tej epoki, zwłaszcza te dotyczące postulatów społecznych, istotności kształtowania środowiska mieszkaniowego, poprawy jakości życia w mieście, są niezwykle ważne i aktualne także dzisiaj. Publikacja zwraca uwagę na społeczną odpowiedzialność architektów, urbanistów i polityków, których decyzje odciskają swój ślad w przestrzeni na wiele dziesięcioleci. Przykład Gustava Oelsnera pokazuje, jak światli architekci miejscy, w rzetelny i odpowiedzialny sposób, kreatywnie wywiązywali się z powierzonych im zadań, a pozytywne skutki ich działalności wciąż służą mieszkańcom naszych współczesnych miast.

*Małgorzata Kostrzewska
Gabriela Rembarz*